

דוחה והגמרא: לא. המשנה לא מדברת בתם, אלא במועד המשלם נזק שלם וחיובו ממון.

והגמרא מקשה על הדחיה: אבל בתם מאי, מהו הדין? הכא נמי דאין משלם על פי עצמו, האם אכן לא ישלם על פי הודאתו כי חיובו הוא קנס?

אי הכי, אדתני סיפא, אם כך במקום שהמשנה בסופה בבואה להביא אופן של קנס תשמיע את דין האומר: המית שורי את עבדו של פלוני, שכיון שחיוב שלשים שקלים הוא קנס אין משלם על פי עצמו, לפלות וליתני בדידיה, יכלה המשנה לחלק בדין של שור המזיק עצמו: במה דברים אמורים שהאומר המית שורי את שורו של פלוני חייב, דוקא בשור מועד. אבל בשור תם המשלם חצי נזק הוי קנס ואינו משלם על פי עצמו. ואם לא אמרה המשנה חילוק זה אלא הביאה ראייה לעניין עבד משמע

בעליו משלמים חצי כופר, ולכן חילוק זה שתם משלם חצי כופר ומועד כופר שלם נכלל הוא כבר בחילוק שאמרה המשנה שתם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם, ואין זה נחשב לשיור.⁽²⁰⁾

והגמרא מנסה להביא ראייה נוספת ממשנה:

תא שמע ראייה מהמשנה בכתובות [מא א]: מי שאומר: המית שורי את פלוני. או שאומר: המית שורי את שורו של פלוני! — הרי זה משלם על פי הודאת עצמו, כופר ליורשי הנהרג, ותשלומי נזק לבעלי השור שנהרג.

מאי לאו, בתם, וכי המשנה לא מדברת בתם? ואם כן מוכח, שחצי נזק שמשלם התם הוא חיוב ממון, ומשלם על פי הודאתו.⁽²¹⁾

ובתוס' הרא"ש מביא דרך אחרת בכיור הגמרא; "ורבנו שמחה פירש, דקושיא היא, והכי פירושו: אי משום חצי כופר, לאו שיורא הוא, דלא קחשיב אלא מידי דקא שייך בתם כמו במועד, אלא שחלוקים בדיניהם, כגון נזק וחצי נזק ומגופו ומעליה, האי חייב על פי עצמו, והאי חייב על פי עדים, אבל כופר — לאו שיורא הוא, כיון דלא שייך בתם כלל, לא חשיב ליה. ומשנה, הא מני רבי יוסי הגלילי, דשייך נמי בתם דמשלם חצי כופר. ואם כן, הוה לי למיתני שור משלם כופר שלם ותם חצי כופר." וראה בשיטמ"ק מה שמביא הראב"ד בשם אחד מרבנות לתרץ.

21. ועל הריגת האדם משלם חצי כופר, והמשנה היא כרבי יוסי הגלילי.

ב א מצאנו שרבי אליעזר פוטר תם מכופר ודורש זאת מהפסוק "ובעל השור נקי", ואילו רבי יוסי דורש את הפסוק לדבר אחר, מזה הניחה הגמרא שסובר כך. והתוס' כתבו, שדברי הגמרא אינם בודאות אלא הכוונה שרק לשיטת רבי יוסי אפשר שמחייב בכופר, ואולם יתכן שפוטר מדרשה אחרת ופוטר גם בתם וגם במועד, ולכן בין אם מחייב אין זה שיוור ובין אם פוטר. וראה עוד בחברותא על התוס'.

20. פירשנו על פי התוס', כי לפרש כפשוטו, שזה שאמרה הגמרא "אי משום כופר" וכו' בא לדחות את התירוץ ששייר נמי כופר, קשה, וכי מוקים לה כרבי יוסי הגלילי כדי להקשות? לכן פירשו, שהגמרא באה לתרץ למאן דאמר ממונא. וכן מובא בשיטמ"ק בשם תוס' הרא"ש והראב"ד.

עצמו, "דמשמע פחות ומשמע יותר, כי כך היה משמע שבין כשמשלם פחות ובין כשמשלם יותר הוא קנס ואינו משלם על פי עצמו. וכיון שלא נקטה המשנה בלשון הזו, משמע שדוקא המשלם יותר ממה שהזיק הוא קנס. אבל המשלם פחות ממה שהזיק, הוא חיוב ממון. ומכאן ראייה למאן דאמר "פלגא נזקא ממונא".

והגמרא מסכימה עם הקושיא: **תיובתא!** אכן משנה זו היא תשובה ופירכא לשיטת האומר שחצי נזק הוא חיוב קנס.

אך להלכה מכריעה הגמרא: **והלכתא, פלגא נזקא קנסא.** ההלכה היא שחיוב חצי נזק הוא מדין קנס.

ותמהה הגמרא: **תיובתא והלכתא!?** הרי שיטה זו הופרכה מהמשנה, וכיצד יתכן שהלכה כמותה!?

ומשיבה הגמרא: **אין,** אכן כך היא ההלכה, על אף הפירכא מהמשנה, כי **טעמא מאי הוא תיובתא,** מהו הטעם שנפרכה שיטה זו, הרי זה **משום דלא קתני,** שלא אמרה המשנה "כל שאינו משלם כמו שהזיק אינו משלם על פי עצמו", אולם אין זו פירכא גמורה, כי יש לומר, שהתנא לא אמר בלשון זו, כיון ד**לא פסיקא ליה,** שלא יכול לומר כן בצורה מוחלטת, **כיון דאיכא,** שיש חיוב חצי נזק של צרורות [בהמה שהלכה והתיזה ברגליה צרורות, ושברו כלים], **דהלכתא גמירי ליה דממונא הוא,** שלמדנו מהלכה למשה מסיני שהוא חיוב ממון.⁽²³⁾ ועל נזק שאירע באופן הזה ישלם המזיק על פי הודאתו, **ומשום**

שבין תם ובין מועד משלם על פי עצמו.

מתרצת הגמרא: **כולה במועד קמירי,** המשנה מדברת בשור מועד, ומשמיע את החילוקים שיש בשור מועד. לכן לא חילקה בין תם למועד, אלא חיפשה לחלק במועד עצמו בין ממון לקנס.

והגמרא מביאה ראייה נוספת מסופה של המשנה הקודמת:

תא שמע: זה הכלל: **כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו,** כל חיוב תשלום שחייבה התורה לשלם יותר ממה שהזיק,⁽²²⁾ הרי זה קנס ואינו משלם על פי הודאתו. **מאי לאו,** האם אין כוונת המשנה להשמיענו: **הא,** אבל אם משלם פחות ממה שהזיק **משלם על פי עצמו.** הרי לנו שחצי נזק הוא חיוב ממון.

דוחה הגמרא: **לא.** המשנה לא באה להשמיענו זאת. **אלא, הא,** אם חיוב התשלום הוא **כמה שהזיק, משלם על פי עצמו,** כי אין זה קנס.

והגמרא מקשה על הדחיה: **אבל המשלם פחות ממה שהזיק, מאי, מה דינו? הכי נמי דלא משלם,** וכי דינו הוא שאינו משלם על פי עצמו?

אי הכי, אדתני, הרי במקום שתאמר המשנה "זה הכלל, כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו", **ליתני,** היה ראוי שתאמר המשנה "זה הכלל, כל שאינו משלם כמה שהזיק אינו משלם על פי

23. נחלקו הראשונים מה באה ההלכה למשה מסיני ללמד, ראה לעיל ג ב הערה 34.

22. כגון תשלום כפל, ד' וה', מאה שקל של מוציא שם רע, וכיוצא בזה.

בבל, כי אין דנים דיני קנסות אלא דיינים סמוכים, (26) ושם אין דיינים סמוכים. (27)

והני מילי, דבר זה שאמרנו שהוא משונה ונחשב לקרן, היינו ברברבי, כשהכלב והחתול טרפו טלאים או תרנגולים גדולים. (28) אבל בזוטרי, אם טרפו קטנים, אורחיה הוא, זהו דרכם, ונחשב כ"שן", המשלם נזק שלם, וגובים תשלום זה גם בבבל. (29)

ואף שאין גובין חצי נזק בבבל, אי תפס הניזק את ממון המזיק, לא מפקינן מיניה, אין מוציאים זאת ממנו. (30)

הכי לא קתני, לכן לא אמרה המשנה "כל שאינו משלם כמו שהזיק". (24)

והגמרא מבארת את ההלכות היוצאות מכך שחצי נזק הוא קנס:

והשתא, דאמרת פלגא נזקא קנסא, עתה שאמרת שחצי נזק של קרן הוא חיוב קנס ולא ממון, האי כלבא דאכל אימרי, כלב שחנק טלאים חיים, ואכלם, (25) ושונרא דאכלא תרנגולא, חתול שטרף תרנגול, נזק משונה הוא, ולכן הוא נחשב ל"קרן", ומשלם חצי נזק שהוא קנס, ולא מגבינן בבבל, ואין בית דין גובה תשלום זה בארץ

נזקא ממונא, קרן נחשב לאורחיה, וממילא אין מהיכן לחייב הכלב שאכל אימרי ועשה נזק משונה, ראה שם.

28. כך פירש רש"י לפי הגירסא שלפנינו. ואמנם לפי הגירסא בכתובות משמע שרק לגבי התרנגול נאמר שהיה גדול [וראה בשו"ע סימן שצ"א].

29. אף שמעיקר הדין בכל דיני ממונות צריך שיהיו הדיינים סמוכים, תקנו חכמים שהדיינים ידונו בזה בשליחות הסמוכים [ראה לקמן פד ב].

30. א. התוס' הביאו בשם ר"ת שהתפיסה מהני רק אם תופס את המזיק עצמו. ובטעם הדבר כתב, כי אחרת יתפוס כל אשר למזיק, ולא ידונו אותו כי אין דנים דיני קנס. והרא"ש נחלק, כי ודאי ידונו על יתר סכום הנזק שעליו להחזיר. וראה מה שכתבנו בהערות על התוס' שלפי המבואר בתוס' הרא"ש מודה כאן הרא"ש שמהני רק תפיסת המזיק, כי תם גובה מגופו.

ב. כתב הרא"ש בשם הרמ"ה, דהא דתפס לא מפקינן מיניה, היינו דוקא אם תפס כשיעור נזקו, אבל אם תפס יותר משיעור נזקו, כגון

24. ומה שהגמרא הסכימה מקודם עם הקושיא, "דלא עיונא הוא". רבנו חננאל.

25. רש"י כתובות מא ב.

26. א. ראה לעיל יד ב ובהערה 34.

ב. מרש"י לקמן [כג א] מוכח, שחייב לשלם על אכילת האימרי חצי נזק. אבל הרא"ש [בדף יט ב] תמה על זה, וסבר שאמנם על הריגת הכבש הוא חייב רק חצי נזק, כי זה משונה, אבל על האכילה של הנבילה חייב נזק שלם כדין שן, אם היתה האכילה ברשות הניזק, ואם ברה"ר, משלם מה שנהנית, לפי שהאכילה אינה שינוי, ואף שההתחלה היתה בשינוי, אבל עתה משנתבלה ואכלה, אין זה שינוי. ואת שיטת רש"י תירצו האחרונים, שסבר כי מדובר כאן שלא הרג הכבש ואחר כך אכלו, אלא אכלו בבת אחת מחיים, שגם האכילה היא שינוי.

והיש"ש חולק וסובר, כיון שההתחלה היתה בשינוי, הרי גם האכילה שלאחריו נחשבת כשינוי, וגם עליה משלם רק חצי נזק.

27. התוס' מבארים, שדין זה הוא רק למאן דאמר פלגא נזקא קנסא, אבל למאן דאמר פלגא

זאת, (32) **משמתינן ליה מנדים אותו את בעל הכלב והחתול שהזיקו עד דמסלק הזיקא עד שיהרגם.** (33) ודין זה שאסור להשאיר ברשותו חיה מזיקה נלמד מזינו של רבי נתן.

דתניא בכרייתא: רבי נתן אומר, מנין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו? תלמוד לומר [דברים כב ח]: "ולא תשים דמים בביתך". ולכן מנדים אותו עד שיהרגם. (34)

ואי לא תפס, רק אמר לבית דין: קבעו לי זימנא דאזילא לארעא דישראל, קבעו זמן שילך עמי המזיק לארץ ישראל לדון לפני דיינים סמוכים, **קבעינן ליה,** קובעים לו זמן, ומחייבים את המזיק ללכת לדון עמו. **ואי לא אזיל,** ואם המזיק אינו הולך עמו, **משמתינן ליה,** מנדים אותו. (31)

מוסיפה הגמרא: **ובין כך ובין כך,** בין שרוצה הניזק, בעל הטלאים והתרנגול, ללכת לדון בארץ ישראל, בין אם לא תבע

ויש שכתבו, שגם הרא"ש סובר שבקנס לא מתחייב קודם שיפסקו בית דין, אך יסודו הוא משום שיכול להודות בקנס ולהיפטר, וחוב שיכול להיפטר ממנו בהודאתו הרי הוא כמי שאינו. ולכן, בזמן הזה, שאין בי"ד סמוכים שיכול להודות בפניהם ולהיפטר, וכמו שכתב הרא"ש שלא מועילה הודאה אלא בפני בי"ד סמוכים [ונחלקו בדין זה הרמב"ן והראב"ד], לכן זוכה מיד בחיוב הקנס [ראה קהילות יעקב סימן טו]. וראה עוד בקובץ שיעורים ח"ב סימן יג.

31. המנודה יש עליו דיני הרחקות רבים, ראה במסכת מועד קטן.

וכתבו הראשונים [כאן ובכתובות] דהיום דאין סמוכים גם בא"י, תקנו הגאונים שמנדים את המזיק אם לא יפייס את הניזק בסכום הגון כראות עיני הדיינים.

32. על פי רש"י כתובות שם.

33. רש"י. ואם קשור בשרשראות של ברזל ראה לקמן טז ב תד"ה רבי אלעזר, ולקמן פ ב ד"ה מותר, ובשו"ע סימן ת"ט.

34. משמע בגמרא, שאפילו כלב שאכל טלה

שתפס עבור תשלומי כפל ודו"ה, מפקין מיניה. כי עשו חכמים תקנה לניזק רק לגבי הקרן, שלא יפסיד ממון, אבל שריווח ממון של אחרים, לא תקנו לו.

והרא"ש נחלק עליו, וכתב שלא תקנתא היא, אלא דינא הוא, כי מדאורייתא הוא חייב לו לשלם את נזקו, אלא שאין לו דיין בכבל שיכפנו ליתן לו, ובכל כהאי גונא עביד איניש דינא לנפשיה, ואין מוציאין מידי התופס עד שישלם לו המזיק את כל מה שהוא מחויב לו מדאורייתא.

וביאררו האחרונים את דעת הרמ"ה, שהוא סובר שאין אדם חייב בקנס עד שבית דין יחייבוהו, ואפילו לצאת ידי שמים אינו חייב לפני שחייבוהו בית דין. כי רק בדיני ממונות אנו אומרים "לא איברו סהדי אלא לשיקרא", שאין צורך בעדות העדים ובפסק דין על פיהם אלא רק כדי לברר את האמת, אבל בחיובי קנס, אין החיוב מתחיל אלא משעה שבית דין יחייבוהו, ולכן גם לא תועיל תפיסה בקנס מעיקר הדין, כיון שאין עדיין חיוב, ורק תקנה הוא שתקנו חכמים שתועיל תפיסה בקנס. וכן משמע בתוס' שהוא תקנה.

ובדעת הרא"ש, יש שכתבו, שהוא סובר שהחיוב חל בשעת עשיית הנזק [ראה בשו"ת נחלת דוד סימן טו].

מתניתין:

המשנה הזו מוסיפה ללמד דיני נזקים, תמות ומועדות:

חמשה תמין, חמשה סוגי נזק הם שאין דרך בהמה לעשותם, (35) ואם הזיקו משלם הבעלים רק חצי נזק [כדלהלן במשנה הבאה].

וחמשה מועדין, שדרכם להזיק, וכשהזיקו משלמים נזק שלם:

המשנה מפרטת את חמשת אופני התמות:

הבהמה אינה מועדת מתחילתה: א. לא ליגח

בקרנה. ב. ולא לגוף, לדחוף בגופה. ג. ולא לשוך, לנשוך בשינייה. ד. ולא לרבוץ על כלים ולהזיקם. ה. ולא לבעוט ברגליה.

כל אלו הן תולדות הקרן, כיון שאין דרך בהמה לעשותם. (36)

והמשנה מפרטת את חמשת המועדים:

א. ה"שן" מועדת לאכול את הראוי לה, בהמה מועדת מתחילתה לאכול פירות וירקות. (37)

ב. ה"רגל" מועדת, הבהמה מועדת מתחילתה לשבור כלים בדרך הילוכה.

ג. וישור המועד, שור לאחר שנגח, או נגף, או

עביד, ורוב תבואות בכח שור, לא עבדינן הכי, אלא אמרינן ליה דלינטריה נטירותה מעלייתא. וזה דלא כרא"ש ודלא כרמב"ם.

35. ראה ברמב"ם בפ"י משנתנו "תם נקרא הדבר המזיק בלא הרגל, ואין דרכו שיבוא ממנו אותו ההזיק אלא שיארע בדרך מקרה. ומועד נקרא הדבר אשר הורגל שיבוא ממנו אותו המעשה תמיד או על הרוב" וראה עוד ברמב"ם [נזקי ממון א ד] "העושה מעשה שדרכו לעשותו תמיד כמנהג ברייתו הוא הנקרא מועד, והמשנה ועשה מעשה שאין דרך כל מינו לעשות כן תמיד, כגון שור שנגח או נשך הוא הנקרא תם".

36. ראה לעיל ב ב ברש"י, שבכל אלו מדובר שכונתם להזיק, ולכן הוי תולדה דקרן. וראה לעיל ב ב הערה 37.

37. כמבואר במשנה לקמן יט ב והקשו המפרשים, למה לא מנו ששה תמין, שבהמה אינה מועדת לאכול מה שאין ראוי לה

פעם אחת, יש להורגו. שהרי כיון שהוא משלם חצי נזק, משמע שמדובר בתם. ומקשה הרא"ש, אם כן, היאך משכחת שור מועד, ומתרץ שהיות ועשה הכלב שינוי גדול שנלחם עם מי שגדול ממנו, אבל שור בעודו תם לא משמתין ליה, אבל הועד ודאי משמתין ליה. ועוד כתב שמועד לבהמה כיון שמשלם נ"ש מעלייה לא משמתין ליה.

וביש"ש כתב, שמדובר רק בדבר שהוא סכנה לאדם, ולכן שור מועד באופן שמועד רק לבהמה ולא לאדם א"צ להורגו ולסלק היוזקא, וכמו"כ שור תם שנגח אפילו אדם א"צ להורגו דסתם שוורים בחזקת שימור וליכא סכנה. אבל כלב שאכל אימרי, שעשה שינוי גדול, נעשה כמזיק גמור כזאב וארי, והוא סכנה לאדם, ואסור לקיימו. וראה בשיטמ"ק בשם מהר"י כ"ץ, שרבי נתן מיירי בסכנת נפשות.

וברמב"ם פ"ז מחובל ומזיק ה' י"ג וכן בפ"ה נזקי ממון הל' א' משמע שגם בשור המזיק איכא מצווה להורגו. והריטב"א בכתובות כתב, שדוקא בכלב משמתין, אבל בשור, דכל מלאכה

גמרא:

הגמרא דנה כיצד טוברת משנתנו בדין קרן
בחצר הניזק:

מדקתני, מתוך ששינוי במשנתנו: "השן
מועדת לאכול" וחייבת נזק שלם, מכלל זה
אתה למד, **דבחצר הניזק עפקינן**, שמשנתנו
מדברת כשהנזק נעשה בתוך חצר הניזק ולא
ברשות הרבים. שכן, השן חייבת רק בחצר
הניזק, ופטורה ברשות הרבים.

וקתני, ושינוי בתחילת המשנה: **בהמה אינה**
מועדת לשלם על הנגיחה נגיפה נשיכה
רביצה ובעיטה את כוליה הנזק. אבל [אלא]
חצי נזק משלמת. ואם דייקנו שמשנתנו
מדברת כשהנזק נעשה בחצר הניזק, מתבאר
שהקרן אף בחצר הניזק משלם בתם רק חצי
נזק.

מני? משנתנו הסוברת כן, בשיטת מי היא

נשך, או רבץ, או בעט שלשה פעמים. (38)

ד. **ושור המזיק ברשות הניזק**. שור שנכנס
לחצר הניזק, והזיק בנגיחה או נגיפה,
וכדומה, אפילו הוא שור תם דינו כמועד,
המשלם נזק שלם.

ה. **והארב**, שהוא מועד לעולם. (39)

והמשנה מוסיפה חיות שמועדות מתחילתן:

הזאב, והארי, והדוב, והנמר, והברדלם,
והנחש, הרי אלו מועדין מתחילתם, (40) ואף
אם הזיקו בנשיכה וכדומה משלמים נזק
שלם. (41)

רבי אלעזר אומר, בזמן שהן בני תרבות,
שאדם גידלם בתוך ביתו ומלומדות לחיות
בחברת בני אדם **אינן מועדין** מתחילתם.
והנחש מועד לעולם גם אם הוא בן
תרבות. (42)

חמשה מועדים, "ותו ליכא". וראה שם בהערה 7
מה שכתבנו בשם הפני יהושע.

41. רש"י. וכן כתב הרמב"ם [נז"מ פ"א ה"ו]:
"חמשה מיני בהמה מועדין מתחילת ברייתן
להזיק ואפילו הן בני תרבות, לפיכך אם הזיקו
או המיתו בנגיחה או בנשיכה ודריסה וכיוצא
בהן חייב נזק שלם". וראה במגיד משנה שדינם
כקרן מועדת. ואולם התוס' לקמן טז א ד"ה
והנחש חולקים דאינו מועד אלא כל אחד דמידי
דאורחיה. וראה מה שכתבנו בהערות שם.

42. משמע שהנחש מועד להזיק יותר משאר
חיות. והעירו אחרונים שלעניין תפילה נפסק
שנחש כרוך על עקביו לא יפסיק, ואילו בראה
שוורים פוסק. וראה באוצר מפה"ת שמביא
ליישוב דנחש מועד להזיק בעלי חיים אבל מאדם

ככסות וכלים, ותיצרו, שהוא בכלל נשיכה. וראה
עוד ברא"ש פ"ב סימן ג.

38. לאחר שהעידו בו בפני ב"ד ובפני בעלים
[ראה לקמן כד א]. ולעניין מועדים לא נמנו אלו
[לפי הס"ד] כחמשה מועדין בפני עצמם, לפי
שכולם הצד שווה שבהם שנעשו מועדים לאחר
שהעידו עליהם בב"ד. רשפי.

39. ולא נקט בור ואש, כי מיירי רק בבע"ח.
רשפי.

40. והא דלא חשיב להו בכלל חמשה מועדים
דלעיל וליהווי אחד עשר מועדים. לפי שמציאותן
ביישוב מעט, וכ"ש שאינן נראים במדינות".
הרמב"ם בפירושו המשניות, וכן במאירי
וברע"ב. וצ"ב שהגמרא להלן טז א שואלת

רבי אלעזר משמיה דרב אמר: לעולם משנתנו כולה, כשיטת רבי טרפון היא, ולכן "שור המזיק ברשות הניזק", שמוזכר בסיפא של המשנה, משלם מתחילה נזק שלם. ואולם מה ששינונו ברישא "הבהמה אינה מועדת ליגח", שמשלמת רק חצי נזק, והוכחנו שמדובר בחצר הניזק, אין מדובר ברשות גמורה של הניזק, אלא בחצר המיוחדת להניח בה פירות לאחד מהן בלבד, והיינו לניזק, ולזה ולזה, הן למזיק והן לניזק, יש רשות להכניס שם שוורים.

דלגבי שן, הוויא לה חצר הניזק, כיון שמיוחדת רק לו לפירות נחשבת לגבי הפירות כחצר הניזק, ששן חייבת בו. ואולם לגבי קרן, הוויא רשות הרבים, כיון שלשניהם יש רשות בה, הרי היא לגביהם כרשות הרבים, לכן משלם רק חצי נזק.

אך הגמרא שואלת על תירוץ זה:

אמר רב כהנא: אמריתה לשמעטא, אמרתי שמועה זו [תירוץ זה] קמיה דרב זביד מנהרדעא, לפני רב זביד, ואמר לי: מי מצית מוקמת לה, כיצד יכול אתה להעמיד שהמשנה כולה, כרבי טרפון היא! והקתני, הרי שינונו במשנתנו: השן מועדת לאכול את

אמורה? בהכרח, כשיטת רבנן היא, דאמרי "משונה קרן⁽⁴³⁾ בחצר הניזק, חצי נזק הוא דמשלם".

ומקשה הגמרא: אם כך, אימא סיפא, אמור [למד] את הסיפא של המשנה: שור המועד, ושור המזיק [כלומר, קרן] ברשות הניזק, והאדב, מועדין הם מתחילתם ומשלמים נזק שלם. הרי מפורש שקרן בחצר הניזק משלם מתחילה נזק שלם, ולפי זה, אתאן, המשנה הולכת בזה לפי שיטת רבי טרפון, דאמר "משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם הוא דמשלם". ונמצא שהמשנה סותרת את עצמה, כי ברישא היא הולכת לפי שיטת רבנן, וסיפא היא כרבי טרפון?

ומתרצת הגמרא: אין, אכן ניתן להעמיד כך את משנתנו, דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא [שנון, ומחודד אתה⁽⁴⁴⁾], שבוק מתניתין, עזוב את המשנה, כלומר אל תטרח ליישבה כשיטת תנא אחד, ותא אבתראי, בוא אחרי ואמור כמוני, שהעמדתי את המשנה באופן שרישא כרבנן, וסיפא כרבי טרפון.⁽⁴⁵⁾

א-טו הגמרא מביאה תירוץ אחר:

44. הקשו האחרונים, האם לא עדיף להעמיד את המשנה בשני אופנים שקרן מדבר ברה"ר ושן בחצר הניזק, מאשר להעמיד לפי שני תנאים. ומתוך הפנ"י שעיקר ראיית הגמרא דרישא מיירי ברשות הניזק ולא ברה"ר, מדמתחיל בתם ונקט לישנא דאינה מועדת וכו' ולא הבהמה תמה ליגח, משמע דעיקר כוונת התנא לאשמועינן דלא נימא דאף בקרן ותולדותיו שייך מועד בתחילתו בחצר הניזק לכך קאמר אינה

חושש לכן לא יפסיק, וראה שם תירוצים נוספים.

43. קרן תמה וכל תולדותיה קרי משונה הואיל ושינו וסתן, שלא היה דרכן בכך [רש"י לעיל יד ב].

44. ראה לעיל יד א הערה 16.